

РЕЦЕНЗИЯ

От: проф. д-р Кристиян Стоянов Хаджиев, НБУ, Департамент „Администрация и управление“ научна специалност „Социално управление“, професионално направление 3.7. Администрация и управление

Относно: научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление (Управление; Предприемачество и иновации; Бранд мениджмънт – на български и английски език), обявен в ДВ бр.96/17.11.2023г., с кандидат гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на Научното жури по конкурса съгласно Заповед № РД-38-673 от 21.12.2023 г. на Ректора на СУ и решение от първото заседание на Научното жури от 31.01.2024г.

Рецензията е изготвена съобразно Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за прилагането на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. В структурно отношение се състои от VI части и заключение съобразно възприетите стандарти за изготвяне на рецензия за заемане на академична длъжност „доцент“ в ПН 3.7 Администрация и управление.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на СУ

Конкурсът за „доцент“ по професионалното направление 3.7 Администрация и управление (Управление; Предприемачество и иновации; Бранд мениджмънт – на български и английски език) е обявен по установения законов ред, за нуждите на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

В обявения конкурс участва един кандидат – гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева. Представената документация по конкурса отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (чл.2б) и Правилника за прилагането на ЗРАСРБ (чл.1а, ал.1), както и на изисквания на СУ, определени в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Представената от гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева справка за съответствие с минималните национални изисквания показва, че е изпълнен общия задължителен обем точки за заемане на длъжността „доцент“ по всички групи показатели по отделните раздели.

По различните групи показатели кандидатът е представил доказателства, чрез които могат да се потвърдят следните точки:

- Група от показатели А „Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор"“- 50 т. при изискуеми 50 т.;

- Група от показатели В „Хабилитационен труд – монография“ - 100 т. при изискуеми 100 т.;

- Група от показатели Г „Допълнителни научни публикации“ – 210 т. при изискуеми 200 т.;

- Група от показатели Д „Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране и в нереферирани списания с научно рецензиране“ – 50 т. при изискуеми 50 т..

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

1. Оценка на монографичния труд, творчески изяви или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора.

Представеният от кандидата гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева хабилитационен труд по конкурса е на тема „Предприемачество в публичния сектор. Корпоративно предприемачество и иновации в публичните предприятия в България, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2023, ISBN 978-954-07-5868-8. Монографията е в обем 196 страници като се основава на резултати от проведено собствено изследване сред публични предприятия в България. Авторът систематизира и доразвива съществуващото знание за измеренията на предприемачеството в публичния сектор, на корпоративното предприемачество и иновации в публичните предприятия, като генерира ново знание за техните проявления и характеристики в публичните предприятия от различни сектори в България. Отлично впечатление прави умението на авторката да осъществява научна селекция и критичност към чужди становища и концепции, когато структурира своето мнение, за да докаже основната си теза в монографичния труд. Монографичното изследване е фокусирано върху актуални и значими за управленската и икономическа наука и практика проблеми, свързани с развитието на корпоративното предприемачество и иновациите в публичния сектор и в частност в публичните предприятия в България. В него са застъпени основни компоненти и измерения на предприемаческата и иновационната динамика. Изследван е процесът на предприемачество и разликите в контекста на индивидуалния и корпоративния предприемач. Анализирани са проявленията на КП в организацията според научната литература по темата. Представен е задълбочен обзор на научната литература в областта на предприемачеството в публичния сектор. Открити са възгледи, определения, тенденции и перспективи според различните научни направления. Анализирани са предизвикателствата пред предприемача в публичния сектор. Изведени са основните личностни характеристики на публичния предприемач. В сравнителен план са представени резултати за възгледите за предприемаческата личност и предприемаческата организация в публичния сектор от изследване на мениджъри в публичния сектор. Изведени са тенденциите за трансформация на управлението в публичните организации. Анализирани са основните изследователски направления свързани с предприятията държавна собственост.

Представена и аргументирана е избраната методология на проведеното изследване - качествено изследване; полу-структурирани дълбочинни интервюта; разработване на казуси за изследваните организации; крос-анализ на казусите и интервютата по ключови теми. Представени са целите и обекта на изследването.

Изведени са основните характеристики на предприятията държавна собственост според изследванията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и Международния валутен фонд (МВФ). Представени са данни за секторното разпределение на държавни дружества в 40 страни изследвани от ОИСР. Представени са примери от международната практика с държавни дружества от различни икономически сектори в различни континенти и държави. Изведени са основните препоръки за държавните дружества от докладите на МВФ. Представени са обобщени данни за публичните предприятия в България, като е направен кратък анализ на нормативно-правната рамка, която регулира дейността на публичните предприятия в България.

В монографията са представени непосредствените резултати от изследването на базата на *шест казуса*, съставени по *единна методология*: (1) профил на изследваната организация въз основа на публично достъпна информация; (2) профил на интервюирания висш ръководител; (3) резюме на интервюто; (4) анализ по ключови теми, свързани с управлението на публичните предприятия, въведените иновации и предприемачеството в организацията. *Във фокуса на анализа са следните теми*: характерни особености на всяка изследвана организация – история; трансформации; специфика на икономическия сектор; конкретни иновации и дейности на КП; перспективи за развитие и пречки пред организацията. Представен е *крос-анализ на казусите*, който включва: възприятия за иновациите; практически опит с въвеждането на иновации; фактори и проявления на КП в изследваните организации; пречки и подкрепа за КП и иновации; ролята на Закона за публичните предприятия; перспективи за развитие на публичните предприятия. Въз основа на сравнителния крос-анализ между казусите по изследваните теми, в заключението са изведени обобщени изводи, препоръки и насоки за бъдещи изследвания, които са теоретично и контекстуално обосновани.

Монографията съдържа редица постановки, предложения и резултати, които могат да се оценят като приноси с теоретичен и практически характер към областта на управленските изследвания, особено в сферата на корпоративното предприемачество и иновациите в публичните предприятия, както и в публичния сектор като цяло. Резултатите от изследването могат да се използват от създателите на политики, публичните администратори и мениджърите в публичния сектор, за изготвяне на политики и стратегии за развитие на иновациите и КП в публичните предприятия. Като *теоретични приноси* на монографичния труд може да се възприемат резултатите от синтезирането на основни концепции и теории, които формират рамката на съвременните икономически и управленски виждания и обуславят появата на корпоративното предприемачество и иновациите в публичния сектор. *С принос към теорията* може да се оцени и предложеният авторски модел за анализ на предприемаческата и иновационна екосистема на публичните предприятия в България. На базата на емпиричното изследване са идентифицирани специфичните за България комбинации от фактори и проявления на КП и иновации. Систематизирано и доразвито е съществуващото знание за измеренията на предприемачеството в публичния сектор, на корпоративното предприемачество и иновации в публичните предприятия. Получено е *ново знание* за проявленията и характеристиките на КП и иновациите в публичните предприятия от различни сектори в България. Новост в теорията и полезни за практиката са резултатите от *анализа на функционалната динамика на публичните предприятия* в България, включително в международен план. Идентифицирани са насоки за бъдещи

изследвания, за изготвянето на конкретни политики; за по-нататъшното проучване и усъвършенстване на стратегиите, чрез които могат ефективно да се използват предприемаческия и иновационния потенциал на публичните предприятия. Обоснована е ролята на публичните предприятия за равнището на иновациите в икономиката на страната. Идентифицирана е **уникална комбинация от бариери** пред иновациите в публичните предприятия, които са специфични за българския контекст.

Полезни за изследователи, създателите на политики, публични администратори, мениджъри и консултанти в публичния сектор могат да бъдат резултатите от емпиричните проучвания на автора при открояване на тенденциите в развитието на предприемаческата и иновационна екосистема.

В обобщение, приемам заявените от кандидата по конкурса претенции за приноси в монографичния труд, които са формулирани коректно и синтезирано, и отразяват резултатите и достиженията от научно-приложните изследвания на гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева в проучваната проблематика.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации (творчески изяви), направени след назначаването на академичната длъжност „гл. асистент“. Тя включва и оценка на изискването за рецензираност на изданията.

Извън хабилитационния труд за участие в конкурса за „доцент“ гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева представя и следните публикации:

- Глави в колективни монографии: **2 (в съавторство);**
- Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация: **1 статия (одобрена за публикуване в сп. *Economic Studies*);**
- Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове: **общо 14, от които 7 в съавторство, като в справката на кандидата за изпълнение на минималните национални изисквания са включени 7 самостоятелни публикации и 2 в съавторство;**
- Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове: **общо 4 в разширения списък, като в справката на кандидата за изпълнение на минималните национални изисквания (Група от показатели Г) са включени – 2 студии**
- Учебници: **1 (в съавторство).**

Публикациите не повтарят представените за придобиване на ОНС „доктор“ и за заемане на академичните длъжности „главен асистент“ и не ми е известно доказано по законоустановения ред плагиатство в научните трудове на кандидатката.

Всички публикации, с които гл.ас. д-р Р. Каназирева участва в конкурса за „доцент“ са в тематични области по обявения в ПН 3.7 Администрация и управление конкурс, като акцентите и приносите в научните й трудове могат да се групират в няколко направления: (1) динамика на корпоративното предприемачество и развитие на предприемаческата екосистема; (2) устойчиво предприемачество, иновации и управление на иновационните процеси; (3) предприемачество в публичния сектор; (4)

дигитален бранд мениджмънт; (5) социално отговорни инвестиции и (6) управление на общите блага и устойчив бизнес.

Прегледът на представените по конкурса научни трудове и публикации на гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева позволява да се оцени високо тяхното научно съдържание и полезността им за практиката от гледна точка на постигнатите резултати.

3. Цитиране от други автори.

Голяма част от публикациите на гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева са цитирани в разработките на други изследователи (***9 цитата***), което е атестат за положително възприемане на тезите и резултатите от научните ѝ изследвания. Четири от публикациите на гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева са цитирани в монографии и колективни томове с научно рецензиране. Необходимият брой цитирания са удостоверени със справка приложена от кандидата по конкурса. Кандидатът отговаря на изискванията.

Изследователските интереси на гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева са в областта на управлението, предприемачеството и иновациите, бранд мениджмънта. Резултатите от изследователската си дейност кандидатът по конкурса популяризира на множество национални и международни конференции и научно-практически форуми.

Общата ми оценка за изследователската дейност на гл. ас. д-р Р. Каназирева е ***положителна***. Кандидатката е утвърден изследовател и с авторитет в своята научна област.

III. Учебна и преподавателска дейност

Кандидатът по конкурса Рая Каназирева е доктор по бизнес администрация (социално управление) от 2015 година, а от 2016 г. е и главен асистент и лектор в Стопанския факултет, Катедра „Стопанско управление“ на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Преподава на студенти от ОКС Бакалавър по дисциплината Основи на управлението – лекции и упражнения на английски език. Пред студенти от ОКС „Магистър“ води лекции и упражнения по дисциплините: Предприемачество, Управление и развитие на организационната култура (на български и английски), Дигитален бранд мениджмънт, Корпоративно предприемачество и иновации, Национална и организационна култура, Управление на общите блага и устойчив бизнес, Социално предприемачество и социални иновации и др.

Всички учебни дисциплини и курсове са в професионалното направление, в което е обявен конкурса. Преподавателската дейност на гл. ас. д-р Рая Каназирева се оценява от студентите положително.

В периода 2016- ноември 2023 г. тя е била научен ръководител на 15 студента, които успешно са защитили дипломните си изследователски тези.

Извод: учебната и преподавателската дейност на гл. ас. д-р Рая Каназирева е категорично свързана с предмета на конкурса, а натрупаният преподавателски опит е напълно задоволителен за заемане на академичната длъжност „доцент“ в СУ „Св. Климент Охридски“.

IV. Административна и обществена дейност

Професионалните постижения на кандидатката получават и обществено признание в практиката. За това свидетелстват и авторитетните позиции, които е заемала в различни периоди от нейното кариерно развитие (Член за Съвета на директорите и Изпълнителен директор на „Държавна консолидационна компания“ ЕАД (2021); Директор Маркетинг и комуникации „ADVENT GROUP“ (2018-2020); Проектен мениджър „MELON“, част от Kin+Carta (2016-2018); Директор Стратегии и изнесени услуги „KNOWAY“ (Дигитална маркетинг агенция на годината –2012, 2013, 2014, 2015 – Български награди за уеб) от 2011 до 2016; Ръководител отдел Маркетинг и ПР „Прокредит банк“ (2009-2011) и Старши мениджър Стратегически (и специални) проекти /Ръководител отдел „Управление на качеството“, БТК Груп/VIVACOM. Председател и член за Управителния съвет на сдружение „Приятелите на валдорфската педагогика“, неправителствена организация от 2016 година.

V. Лични впечатления от кандидата (ако има такива)

Нямам непосредствени лични впечатления и връзки с кандидатката. Не притежаваме съвместни публикации. Познавам я косвено като съвместен, коректен и задълбочен изследовател, ценен и уважаван в академичната общност.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Нямам критични бележки към представената от гл. ас. д-р Рая Каназирева самооценка и приложените към нея материали, доказващи постиженията и приносите ѝ за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Всеки кандидат за „доцент“, обаче може да бъде предизвикан към по-нататъшна еволюция на своите възгледи и научни идеи. Препоръчително е кандидатката по конкурса да популяризира творчеството си още по-представително чрез лични изяви, като нови научни публикации и участие в нови конферентни спорове – в СУ, но и повече извън него. По отношение на бъдещата преподавателска работа на Рая Каназирева като доцент е целесъобразно да разработи и публикува самостоятелни учебници по основните водени дисциплини.

Заклучение

В обобщение на изложението до тук, оценявайки по съвкупност, може убедено да се твърди, че кандидатката удовлетворява изискванията за заемането на академичната длъжност „доцент“ съгласно ЗРАСРБ, правилника за неговото приложение, както и изискванията на СУ, определени в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в университета. Научната продукция на кандидатката съдържа резултати, представляващи научни и научно-приложни приноси; насочена е към усъвършенстване на науката и в частност на управлението като теория и практика; съдържа обобщения на резултати, получени чрез изследователска дейност.

С пълна убеденост и отговорност предлагам гл. ас. д-р Рая Николова Каназирева да бъде избрана за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.7 Администрация и управление в СУ.

Дата 26.02.2024

Подпис